

UDENFOR RAMMERNE

Af John Ernst

Trods sine kun otte film fordelt på fire nationer (Frankrig, Tyskland (Vestberlin), Danmark, England), og trods de let gennemskuelige politiske bagtanker med arrangementet, må „Filmfestspiele für die Berliner Jugend im Rahmen der XII Internationalen Filmfestspiele in Berlin 1962“ vel betegnes som den første egentlige amatørfilmfestival.

„Cinestud“-festivalen i Amsterdam for to år siden, arrangeret af Amsterdam Studenterforening i anledning af foreningens 25-års jubilæum, var upolitisk og måske nærmere ved betegnelse amatørfilmfestival, idet der deltog 81 film fra 12 lande. Men her konkurrerede „egentlige“ amatørarbejder med film, der var skabt af studenter ved flere (også østlige) film- og teaterakademier. Betingelsen for at deltage var blot, at filmene kunne komme ind under begrebet „studenterfilm“.

Filmene på amatørbiennalen var decideret amatørarbejder. Ganske vist stod en herre med den associationsrige titel *Senator für Jugend und Sport* i spidsen for foretagendet, og der var fællesture langs Muren o. s. v., men Volk-bildungssenator prof. dr. *Tiburtius* fra den professionelle festival overrakte også førsteprisen til amatørerne – en bjørn af porcelæn – og det skal vel betyde, at man *også* tog det formål alvorligt, der burde være det egentlige i et arrangement, der hedder noget med film.

*

Førstepræmien på „Cinestud“ gik til de nu professionelle *Terry* og *Denis Sanders* fra Columbia-universitetet for den (*Ford*-inspirede?) borgerkrigsepisode „Time Out of War“ (der også har modtaget en „Oscar“ og en pris i Venedig), og i det hele taget var akademisternes film så langt de bedste. Amatørbiennalens porcelænsbjørn gik til Krogerup Filmkreds' første arbejde „Korthus“ (der sammen med opus 2 „Trolldøj“ repræsenterede Danmark på „Cinestud“), og det var retfærdigt, omend man kan beklage, at Danmark kom for let til sejren.

Teknisk mest professionelle og moderne i formen var en tysk farvekunstfilm i *Luciano*

Emmer-stilen, „Steinernen Hænde“, der gjorde et stærkt indtryk, og den franske „Une belle Frousse“, der ærgrede ved at bruge den megen kunnen på en dårlig vittighed. Men det ene engelske bidrag var i alle henseender så pauvert, at det ikke er værd at nævne. I det hele taget bekræftede amatørbiennalen kun det indtryk, man allerede havde fået fra „Cinestud“: at ingen har noget virkeligt på hjerte, og at der arbejdes alt for gammeldags.

*

Mest fantasi og engagement, men også mest gammeldags eksperimenteren, var der i danskerens bidrag „Korthus“ fra 1959 (samtlige film var naturligvis optaget i det semiprofessionelle 16mm format og havde optisk lyd, undtagen „Korthus“, der var stum). Den var ligesom de to andre Krogerup-film „Trolldøj“ (1960 – bygget over den senmiddelalderlige skæmteviser „Stolten Adelus“) og „Matiné“ (1962 – musik: *Erik Moseholm*) eksperimentalfilm, men eksperimentalfilm med *humor* og klare *idéer*, der bandt tryllekunstnerebene til noget konkret. Som andre, ældre og vildere, eksperimentalfilm repræsenterede de nok i højere grad den rene leg end den rene (film) kunst, men netop legen er et vigtigt og elementært stadium, og det kan diskuteres, om eksperimentalfilmen kun hører en forgangen *epoke* til. Selv om det (Gud være lovet!) ikke længere er *en vogue*, at alle „avancerede“ film er eksperimentalfilm, er og har denne „genre“ ofte været en filmkunstners udgangspunkt, og jeg foretrækker i hvert fald *Gunnar Iversen* og *Jørgen Pagh Vestergaards* sarkastiske angreb på de ensrettede autoriteter i „Korthus“ fremfor *Albert Mertz* og *Jørgen Roos'* debut, eksperimentalfilmen „Flugten“ (1942).

Men irritationen mod eksperimentalfilmen er forståelig og også nem at forklare. Den omfatter en mere mekanisk end poetisk udnyttelse af filmens tekniske muligheder, der er lyttelet efterlignende, og de tekniske muligheder blev grundigt endevendt i tyverne. Karakteristisk nok dyrkes eksperimentalfilmen da også *idag* med størst talent i den mest bagstræveriske af alle filmtyper: *reklamefilmen*.

En anden form for gammeldags avantgarde var i virkeligheden også den engelske „Sunday City“ og den tyske „Dem Anfang vom Etwas“. En søndag i London og en hverdag i Berlin. Den første episodisk, båret af en (kedelig!) søndags-hygge-stemning (og i øvrigt „stofmæssigt“ dækket utilstrækkeligt ind), den anden holdt sammen af en gennemgående figur, en ung fyr der leder efter en (eller anden) pige i den store by. Den første ukunstlet (Free Cinema-agtig) i sin iagttagelsesmåde, den anden ufrisk og artificiel som en ortodoks dokumentarfilm.

Men forskellene betyder mindre end den store forstemmende lighed – filmene er børn af den fortærskede „symfoni-form“, der skal erstatte både egentlig idé og egentlig menneskeskildring, der lever på en – som regel let tilvejebragt – atmosfære og et sjovt visuelt indfald hist og her. Forbilledet er vel *Ruttmans* Berlin-film „Sinfonie einer Grosstadt“, der strengt taget ikke er en dokumentarfilm, men en (idag temmelig uvedkommende) avantgardistisk leg med former og rytmer. *Grierson* siger meget rigtigt herom:

„Til trods for al dens postyr med arbejdere og fabrikker og en storbys hurlumhej, så skabte „Berlin“ ingenting. Byens mennesker stod godt nok op, tumlede gennem deres fem millioner tøndebånd på betagende måde, gik i seng; og intet andet resultat kom der ud af det, hverken

for Gud eller mennesker, end det pludselige drys af væde på folk og fortøve. Jeg påberåber mig denne kritik, fordi „Berlin“ stadig betager de unge, og symfoni-formen stadig er deres populæreste overbevisning. Af 50 manuskripter, der indsendes af begyndere, er 45 symfonier over Edinburgh eller Ecclefechan eller Paris eller Prag. — — —

En kritisk vurdering af rytmen kan de let bygge på deres iagttagelsesevne og iagttagelse kan de bygge på deres egen gode smag, men det rigtige mål begynder først, når de sætter et mål for deres iagttagelse og rytme“.

Som *Siodmak* gjorde det i sin Berlin-film „Menschen am Sonntag“ eller som *Jennings* altid gjorde det.

*

Men mål var der som sagt ikke meget af i de arbejder, der blev præsenteret på den første amatørilmfestival. For deltagerne i denne afdeling blev der i øvrigt udskrevet en filmkonkurrence med den klodsede titel „Berlin og filmfestivalen“, og materiale hertil skulle indsamles under opholdet dernede.

Det skal blive spændende at se, om der til næste år bliver grund til at revidere de betragtninger over amatørernes status, der her er fremlagt. Få steder i verden er der i disse år så store muligheder for at blive engageret som i Berlin. For eller imod.

Fra optagelserne til „Matiné“.

